

НАЙ-БЛИЗКИЯТ ПО СТЕПЕН РОДНИНА ПО СЪРЕБРЕНА ЛИНИЯ ИЗКЛЮЧВА ОТ НАСЛЕДЯВАНЕ ОСТАНАЛИТЕ РОДНИНИ ПО СЪРЕБРЕНА ЛИНИЯ ОТ ЧЕТВЪРТИЯ РЕД НАСЛЕДНИЦИ, ВКЛЮЧИТЕЛНО И НИЗХОДЯЩИТЕ ОТ ЕДНАКВА СТЕПЕН РОДНИНА, ПОЧИНАЛ ПРЕДИ НАСЛЕДОДАТЕЛЯ. НАСЛЕДНИЦИТЕ ОТ ЧЕТВЪРТИЯ РЕД НАСЛЕДЯВАТ, НО НЕ И ПО ЗАМЕСТВАНЕ.

1. С. Д. С. е починал на 30.03.1993 г. След своята смърт е оставил недвижим имот в с. Б., П. област, дворно място от 1610 кв. м ведно с построената в него жилищна сграда и стопански постройки, за което е отреден парцел VII-29, от кв. 40 по плана на селото.

След своята смърт той не е оставил наследници от първите три реда - низходящи, съпруга, братя и сестри или техни низходящи. Тъй като наследството е открито след влизане в сила на чл. 8, ал. 4 от Закона за наследството (ЗН), призовават се към наследяване роднините по съребрена линия до шеста степен. Според чл. 46, ал. 2 от Семейния кодекс (СК) родство по съребрена линия е връзката между две лица, които имат общ родоначалник, без едното да произхожда от другото, а според чл. 47, ал. 2 СК между двама роднини по съребрена линия има толкова степени, колкото са поколенията от единия от тях до общия родоначалник и от последния до другия роднина. Бащата на наследодателя Д. С. Д., починал през 1979 г., е имал един брат Т. С. Д., който е починал на 27.10.1991 г. и е оставил за наследници своя син С. Т. Д. и съпруга Ц. К. Д. Те са ищци по делото. Майката на наследодателя Д. Д. е починала през 1979 г. Тя е имала двама братя. Единият от тях е молителят, а другият брат Р. П. Д. е починал през 1985 г. Негови наследници са трите му деца К. Р., П. Р. и Т. Р. От гледна точка на родството най-близкият по степен по съребрена линия е молителят Н. П. Д., който е от трета степен. Както по бащина линия, така и по майчина линия първите братовчеди са от четвърта степен на съребрено родство.

2. За да допусне делбата П. окръжен съд е приел, че по силата на чл. 8, ал. 4 ЗН тогава, когато починалият не е оставил възходящи от втора и по-горна степен, братя или сестри или техни низходящи, наследяват роднините по съребрена линия до шеста степен включително. По-близкият по степен и низходящият на по-близък по степен изключва по-далечни по степен. С оглед на това негови наследници по съребрена линия според съда са братята на неговата майка - Р. Д., починал през 1985 г., респективно неговите наследници и молителя Н. Д., а също и брата на баща му Т. Д., починал през 1991 г., респективно наследниците му - преживялата съпруга Ц. Д. и синът му С. Д. (двамата ищци по делото). Приел е, че всички наследници по съребрена линия са роднини в еднаква степен, поради което, след като се допусне делбата, той следва да се раздели на три дяла - един за вуйчото Н. Д., втори дял за наследниците на покойния вуйчо Р. Д. и третия дял за наследниците на покойния чичо Т. Д.

3. Тези изводи са направени в нарушение на чл. 8, ал. 4 ЗН. Разширявайки кръга от роднините, които се призовават към наследяване, законът изрично е посочил, че по-близкият по степен изключва по-далечния по степен. Вярно е, че за разлика от чл. 27 от отменения Закон за наследство (ДВ, бр. 20 от 1890 г.) според който най-близкият по степен изключва всички по-далечни, текстът е допълнен с правилото, че и низходящите на по-близък по степен роднина изключват по-далечните по степен. Тълкувано логично допълнението има предвид конкуренцията между низходящи на по-близък по съребрена линия и по-далечния по степен роднина. Това произтича от обстоятелството, че призованите роднини от четвърти ред наследяват пряко. Те не заемат мястото на своя възходящ нито пък встъпват в неговата степен. Ако законът е имал предвид, че в тези случаи е налице заместване, това е следвало да се отрази изрично, както е разпоредено в чл. 10, ал. 1 и 2 ЗН. Макар че правото на заместване е свързано с правото на наследника да заеме мястото и да встъпи в степената на своя наследодател и да получи тази част, която той би получил ако е жив, докато низходящите на по-близкия по степен роднина получават своята наследствена част на лично основание, свързана със степената на съребреното родство. Приемане на противното становище, че низходящите на починал роднина в еднаква степен на съребрена линия с жив роднина от същата степен обезсмисля целта на законодателя - да наследи най-близкия по степен на съребрена линия

Чл. 8, ал. 4 ЗН от 1949 г.

РЕШЕНИЕ № 643 от 28 юли 2000 г.
по гр. д. № 749/99 г., I г.о., ВКС

Бюлетин на Върховния касационен съд, бр. 3 от 2000 г., пор. № 22

РАЗШИРЕНИЕТО НА КРЪГА НА НАСЛЕДНИЦИТЕ ПО СЪРЕБРЕНА ЛИНИЯ НАМИРА ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА НАСЛЕДСТВА, ОТКРИТИ СЛЕД 28.07.1992 г.

Досежно възражението на молителите, че окръжният съд е дал неправилно тълкуване на закона - чл. 8, ал. 4 от Закона за наследството (ЗН), надзорният съд намира следното:

С цитираната законова норма действително се разширява кръгът на наследниците по закон с включването и на роднините по съребрена линия до VI степен включително. Но това законодателно разширяване на кръга на наследниците по закон бе направено с изменението на ЗН с ДВ, бр. 60 от 1992 г. Като материалноправна норма следва да се има предвид, че разпоредбата на чл. 8, ал. 4 ЗН няма обратно действие и е приложима за наследства, открити след 28.07.1992 г., но не и за наследства, открити преди това. Именно поради това и фактът, че дори и при реституираните имущества, имащи качеството на новооткрито наследство, кръгът на наследниците следва да се определи според действащия закон към момента на откриване на наследството - т. е. към момента на смъртта на наследодателя. В конкретния случай наследството е открито на 31.03.1954 г., т. е. преди приемането на чл. 8, ал. 4 ЗН и когато под "наследници по закон" се визираха само от кръга на лицата по чл. 5-9 ЗН. Ето защо правните изводи на окръжния съд, че ищците нямат право на качеството на правоимащи по чл. 10 от Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи, изцяло се споделят от надзорния съд.

НАСЛЕДНИК НА ИЩЕЦ В БРАКОРАЗВОДНО ДЕЛО, ПОЧИНАЛ В ТЕЧЕНИЕ НА ПРОЦЕСА, МОЖЕ ДА ГО ПРОДЪЛЖИ МАКАР ИЩЕЦЪТ ПРИЖИВЕ ДА Е ИЗЯВИЛ СЪГЛАСИЕ ДЕЛОТО ДА ПРИКЛЮЧИ СЪС СПОРАЗУМЕНИЕ.

СКЧл. 99, ал. 1 и 3.

СКЧл. 102, ал. 1.

Молителката В. П. е поискала на основание чл. 102, ал. 1 СК да продължи процеса по предявения от покойната ѝ дъщеря Т. П. иск за развод, за да установи основателността на предявения иск, а именно, че бракът на ищцата с ответника, прекратен поради смърт, е бил дълбоко и непоправимо разстроен.

За да откажат продължаването на процеса от наследницата на ищцата – молителката В. П., двете съдебни инстанции приемат, че не е налице предпоставката на чл. 102, ал. 1 СК, а именно искът да се основава на виновното поведение на преживелия съпруг, тъй като в хода на процеса ищцата е изразила съгласие разводът да се допусне при условията на чл. 99, ал. 3 СК, а нейната воля била задължителна за наследниците.

Този извод на съда е незаконосъобразен. Направеното от ищцата предложение процесът да завърши евентуално със споразумение по чл. 99, ал. 3 СК, каквото между страните не е постигнато, не означава изменение на иска. Предявеният иск е по чл. 99, ал. 1 СК – за развод поради дълбоко и непоправимо разстройство на брака и той остава такъв дори ако страните постигнат споразумение по чл. 99, ал. 3 СК. В конкретния случай обаче споразумение не е постигнато. Ищцата е починала в срока за помирение. Предявеният от нея иск се основава на виновно поведение на преживелия съпруг – злоупотреба с алкохол, невъздържаност, многократно нанасяне на побой, неосигуряване средства за семейството. При това положение налице е правен интерес на молителката да продължи процеса като установителен, за да установи брачните провинения на преживелия съпруг и че бракът е бил дълбоко и непоправимо разстроен по негова вина.

**РЕШЕНИЕ № 744 ОТ 18.11.2005 Г.
ПО ГР. Д. № 350/2005 Г., I Г. О. НА ВКС**

Публикувано: Бюлетин на ВКС, кн. 11 от 2005 г.

РОДНИНИТЕ ПО СЪРЕБРЕНА ЛИНИЯ ОТ IV ДО VI СТЕПЕН ВКЛЮЧИТЕЛНО НАСЛЕДЯВАТ КАТО НАСЛЕДНИЦИ ОТ IV РЕД, САМО АКО НАСЛЕДОДАТЕЛЯТ НЕ Е ОСТАВИЛ НИЗХОДЯЩИ, ВЪЗХОДЯЩИ, РОДНИНИ ПО СЪРЕБРЕНА ЛИНИЯ ДО III СТЕПЕН ВКЛЮЧИТЕЛНО, КАКТО И ПРЕЖИВЯЛ СЪПРУГ.

ПРЕЖИВЕЛИЯТ СЪПРУГ ИЗКЛЮЧВА РОДНИНИТЕ ПО СЪРЕБРЕНА ЛИНИЯ ОТ IV ДО VI СТЕПЕН ВКЛЮЧИТЕЛНО НЕЗАВИСИМО ОТ ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА НА БРАКА.

Чл. 8, ал. 4 ЗН

Чл. 9, ал. 3 ЗН

Докладчик съдия Светлана Калинова

Производството е за делба във фазата по допускането.

С обжалваното решение, постановено на 29.03.2005 г. по гр. дело № 231/2005 г. Р. окръжен съд, действайки като въззивна инстанция, е оставил в сила решението на първоинстанционния съд, с което е отхвърлен предявеният от й. И. Д. против И. А. И. иск за делба на недвижими имоти.

Прието е, че процесните недвижими имоти са били собственост на И. В. И., който е починал на 10.01.2004 г. и като единствен наследник по закон е оставил преживя-